

«JISMONIY TARBIYA VA SPORT DARSLARIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK
TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING JIHATLARI»

Dehqonova Saidaxon Ravshan qizi

Fargʻona viloyati Toshloq tumani.

32- maktab Jismoniy tarbiya fani oʻqituvchisi

Annotatsiya: *Maqolada jismoniy tarbiya va sport darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati, dunyoqarash hamda tafakkur koʻlamini hosil qilish, jismoniy, maʼnaviy va axloqiy sifatlarni shakllantirish boʻyicha ayrim tavsiyalar berilgan muxokama qilingan.*

Kalit soʻzlar: *sport, pedagogik texnologiyalar, uslublar, mezonlar, amaliy darslar.*

Abstract: *The article discusses the importance of using modern pedagogical technologies in physical education and sports classes, forming a worldview and the scope of thinking, and giving some recommendations on the formation of physical, spiritual and moral qualities.*

Key words: *sports, pedagogical technologies, methods, criteria, practical lessons*

Аннотация: *В статье рассматривается важность использования современных педагогических технологий на занятиях физической культурой и спортом, формирования мировоззрения и кругозора, а также даются некоторые рекомендации по формированию физических и духовно-нравственных качеств.*

Ключевые слова: *спорт, педагогические технологии, методы, критерии, практические занятия.*

Jismoniy tarbiya – inson hayotining boshidan oxirigacha davom etadigan organizmni har tomonlama takomillashtiradigan, hayot uchun muhim boʻlgan harakat koʻnikma va malakalarini yosh davrlariga mos ravishda oʻzgarib boradigan jarayon hisoblanadi. Jismoniy tarbiya kuch, chaqqonlik, tezkorlik kabi inson uchun hayot yoʻlida doimiy kerak boʻladigan sifatlarni tarkib toptiradi. Bu oʻz navbatida mehnat faoliyatini samarali boʻlishiga hissa qoʻshadi. Har qanday boshlagan ishni oxiriga yetkazish, kutilgan natijalarni qoʻlga kiritish koʻnikmalari tezroq tarkib topadi.

Jismoniy tarbiya kishilarda insonparvarlik va vatanparvarlik tuygʻularini shakllantiradi. Vatan manfaatlarini himoya qilish, zarur boʻlsa nafaqat kuchini, balki hayotini bagʻishlashga odatlantiradi. Jismonan sogʻlom insonning ongi ham mustahkam holda boʻladi. Maktabga, albatta, har tomonlama sogʻlom bolalar qabul qilinadi. Oʻquvchilarning sogʻlom rivojlanishi va bilim olishida jismoniy tarbiya va sport musobaqalarining oʻrni beqiyos. Oʻquv reja asosida darslarni qiziqarli, mazmunli holda tashkillash uchun anʼanaviy usullardan biroz shetlashgan holda zamonaviy holda dars oʻtish maqsadga muvofiq. Yangi, zamonaviy pedagogik texnologiya asosida oʻquvchilarni jismoniy tarbiya va sportga qiziqtirish sogʻlom avlodning dunyoga kelishiga zamin yaratadi. Sogʻlom inson immunitetining yuqori boʻlishi, avvalo,

ertalabki, badantarbiya bilan bevosita bog'liq. Ertalab badantarbiya bilan shug'ullangan inson to kun qoraygunga qadar ham jismonan, ham ruhan o'zini yengil, charchoqlarsiz his qiladi.

Mustaqil O'zbekiston Respublikasida shakllanayotgan milliy istiqlol g'oyasi Respublika Konstitutsiyasida e'tirof etilgan insonparvar, demokratik, huquqiy davlat va jamiyatni barpo etish, shuningdek, ijtimoiy-iqtisodiy hamda madaniy rivojlanishning yuqori bosqichlariga ko'tarish, jahon hamjamiyati safidan munosib o'rin egallashga yo'naltirilgan ezgu maqsadlarni amalga oshirishga xizmat qiladi. Ushbu maqsadlarning ijobiy natijaga ega bo'lishi eng avvalo, yosh avlodga ilmiy bilimlar asoslarini puxta o'rgatish, ularda keng dunyoqarash hamda tafakkur ko'lamini hosil qilish, jismoniy, ma'naviy va axloqiy sifatlarni shakllantirish borasidagi ta'limiy-tarbiyaviy ishlarni samarali tashkil etishga bog'liqdir. Zero, yurtning porloq istiqbolini yaratish, uning nomini jahonga keng yoyish, ulug' ajdodlar tomonidan yaratilgan milliy-madaniy merosni jamiyatga namoyish etish, ularni boyitish, mustaqil O'zbekiston Respublikasining rivojlangan mamlakatlar qatoridan joy egallashini ta'minlash yosh avlodni xar tomonlama komil inson hamda malakali mutaxassis qilib tarbiyalashga bog'liqdir.

O'qituvchilar o'qitish uslublarini mujassamlashtirgan holda, mashg'ulotlar o'tkazishga tayyorlanishi, turli o'quv qurollaridan samarali foydalanishi hamda o'quv rejasi va dasturlarini metodologiyasini ochib berishi lozim. Biroq, shuni unutmaslik lozimki, o'qitish va o'rgatish jarayonlarini boshqarish, mavjud o'quv vositalaridan samarali foydalanish va o'quv mashg'ulotarida o'quvchilarga imkon qadar manfaatli bo'lishini ta'minlash va shu kabi boshqa ko'pgina vazifalar o'qituvchining zimmasiga to'liq yuklatiladi. Fanlarni o'qitishda yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish; o'qituvchi o'qitish va o'rgatish, shuningdek, mavjud imkoniyat va sharoitlardan unumli foydalanish uchun mas'ul shaxs hisoblanadi. Bu vazifani bajarish uchun o'qituvchi o'qitish jarayoni hamda o'qitiladigan fanlarning ilmiy va texnik jihatlarini to'liq bilishi lozim. Bundan maqsad shuki, o'qitish uslubi shunday yo'lga qo'yilsinki, bunda o'quvchilar o'qitilayotgan fanni to'liq o'zlashtira olishsin. O'qitish usullarining o'quvchilar talabiga mos kelishini aniqlashda o'qituvchi o'z dasturining quyidagi oltita asosiy tarkibiy qismini hisobga olishi zarur:

1. Rejalashtirish
2. Imkoniyat va sharoitlar
3. Uslublar
4. Faoliyatlar
5. Teskari aloqa
6. Nazorat

O'qitish uslubini aniqlash yo'llaridan biri bu yuqorida keltirilgan oltita omilning har biriga tegishli bo'lgan savollar ro'yxatini tuzishdir. Ta'kidlash joizki, har bir

tarkibiy qism talablarining to‘liq bajarilishini ta‘minlash hamda unga amal qilish tanlangan o‘qitish uslubining samaradorligini oshiradi.

O‘qituvchi quyidagi o‘qitish uslublaridan xabardor bo‘lishi kerak:

- ishni bajarish bo‘yicha ko‘rsatmalar berib, o‘qitish;
- maxsus kompyuter dasturlari yordamida o‘qitish; – ma‘ruza qilib, o‘qitish;
- namoyish qilish va tajriba o‘tkazish;
- loyiha asosida ishlash;
- algoritm va turli tahlil uslublaridan foydalanish;
- holatni o‘rganish;
- rol o‘ynash, muhokama qilish va rag‘batlantirish mashg‘ulotlari;

Jismoniy tarbiya va sport darslarida o‘qitish uslublarini mujassamlashtirgan holda, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash samaradorligini oshirish metodi va vositalari. Hozirgi kunda barcha pedagoglar singari jismoniy tarbiya o‘qituvchilariga ham darslarni zamonaviy pedagogik talablar asosida tashkil etish, darsga innovatsion yondashuvni, o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga o‘rgatishni dars davomida shakllantirish kabi ilg‘or pedagogik texnologiyalardan foydalanishni talab etadi. Interfaol metod – ta‘lim jarayonida o‘quvchilar hamda o‘qituvchi o‘rtasidagi faollikni oshirish orqali o‘quvchilarni jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlarida, bilimlarni o‘zlashtirishini faollashtirish, shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Jismoniy tarbiya o‘qituvchisi o‘quvchilarning muayyan shart-sharoitlari darajasini bilsagina, ularning bilish va o‘rganish faolligini oshirishga erisha oladi. Buning uchun o‘quvchilarning interfaol o‘quv mashg‘ulotga tayyorlash, o‘tilgan mavzuni o‘zlashtirib olishlari, xamda o‘quv mashg‘ulotiga tayyorlanib kelishlari, dars jarayonida o‘qilgan yoki tinglangan matn yuzasidan muhokamalar o‘tkaza bilishlari, ijodiy , amaliy xarakterdagi topshiriqlarni osonlikcha bajarishlari zarur. Ta‘lim jarayoni faqat o‘qituvchi tomonidan boshqariladigan jarayon emas, u o‘quvchilar faoliyati bilan ham chambarchas bog‘langan. O‘quvchining o‘z-o‘zini boshqarishi natijasida o‘quv jarayoni faollashadi. Jismoniy tarbiya va sport darslarida o‘quvchining o‘z xatti-harakatini o‘zi nazorat qilishi, yo‘l qo‘ygan xatolarini o‘zi aniqlashi va bartaraf etishi, mustaqil holda xulosalar chiqarishi, reproduktiv, qisman izlanuvchanlik va ijodiy topshiriqlarni bajarishda ishtirok etishi , o‘quvchi faolligini oshiradi va uni amalga tadbiiq etilishiga samarali ta‘sir ko‘rsatadi. Jismoniy tarbiya va sportning nazariy, amaliy darslarida, interfaol metodlardan foydalanishning afzalligi:

- 1.O‘quvchilarni mavzularni chuqur o‘zlashtirilishi;
- 2.O‘qituvchi tomonidan o‘quvchilarni nazorat qilishning qulayligi
- 3.O‘quvchilarni qisqa vaqt ichida ko‘proq malumot olishi
4. O‘quvchilarni ko‘nikma va malakalarini maksimal rivojlanishi ,

Xulosa qilib aytish mumkinki, interfaol ta‘lim bir vaqtda bir nechta masalani hal etish imkoniyatini beradi. Bulardan asosiysi-o‘quvchilarning muloqot olib borish bo‘yicha ko‘nikma va malakalari rivojlanadi, o‘quvchilar orasida emotsional aloqalar

oʻrnatilishiga yordam beradi, ularni jamoa tarkibida ishlashga, oʻz oʻrtoqlarining fikrini tinglashga oʻrgatish orqali tarbiyaviy vazifalarning bajarilishini taʼminlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Piraxunova F.N., Nazirov A.X. Oʻqitishning yangi pedagogik texnologiyalari. Uslubiy qoʻllanma. –T.: “IQTISOD-MOLIYA”. 2008, 3-48 bet.
- 2.Oʻzbekiston Respublikasida Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi. “Oʻzbekiston”, Toshkent, 1997 yil.
- 3.Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2000 yil 16 oktyabrdagi “Oliy va oʻrta maxsus taʼlim davlat standartlarini tasdiqlash toʻgʻrisida”gi qarori.